

मा. मन्त्रिज्यूबाट स्वीकृत मिति: २०८०/११/०९

बागमती प्रदेश सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
हेटौडा, नेपाल

भेडा बाखामा लाग्ने पिपिआर (Peste des Petits Ruminants) रोग नियन्त्रण तथा रोकथामका लागि
ससाहव्यापी खोप अभियान सञ्चालन कार्ययोजना, २०८०

१. पृष्ठभूमि:

नेपालमा पिपिआर रोगका कारण वर्षेनी धेरै संख्यामा भेडा बाखहरुको मृत्यु भई कृषकहरुले निकै ठुलो आर्थिक क्षति व्यहोर्नु परेको छ। यस कारणबाट भेडाबाखा पालनमा आश्रित कृषक तथा व्यवसायीहरु व्यवसायबाट पलायन हुन सक्ने अवस्था आउन सक्ने सम्भावनालाई मध्यनजर राखदै पिपिआर रोग नियन्त्रणको लागि प्रभावकारी कदम चाल्न आवश्यक भएको हुनाले खोप अभियान एक महत्वपूर्ण कदम हुन सक्छ।

पिपिआर भेडाबाखामा विपाणुबाट लाग्ने घातक संक्रामक रोग हो। यसलाई भेडा बाखाको हैजा (Sheep and Goat Plague) पनि भनिन्छ। सुरुमा अफ्रिका महादेशमा सिमित रहेको यो रोग हाल विश्वका धेरै मुलुकमा फैलिई सकेको छ। यो रोग नेपालका सबै जिल्लामा देखा परिसकेको छ। यो रोग पुरानो ठाउँमा देखा पर्दा मृत्यु दर कम भएपनि नयाँ ठाउँमा फैलिदा करिब ८० प्रतिशत मृत्यु दर हुने गरेको पाइन्छ। यो रोगको खास उपचार नभएकोले यसको नियन्त्रणको लागि सबै भन्दा प्रभावकारी पद्धति व्यापक रूपमा सामुहिक खोप लगाउने (Mass vaccination) नै भएकोले खोप कार्यक्रमलाई प्रभावकारी तवरले सञ्चालन गरी पिपिआर रोग नियन्त्रण गर्न अपरिहार्य छ।

विश्व पशु स्वास्थ्य संगठन (Office International des Epizooties - OIE) र संयुक्त राष्ट्र खाद्य तथा कृषि संगठन (Food and Agriculture Organization of United Nations - FAO) ले सन् २०३० सम्म पिपिआर उन्मुलन गर्ने रणनीति अगाडी सारिसकेको परिप्रेक्षमा पशु स्वास्थ्य कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधी, २०७५ को परिच्छेद - ३ पिपिआर रोग नियन्त्रण कार्यक्रम कार्यान्वयनको माध्यमबाट यस रोगलाई प्रभावकारी तवरले नियन्त्रण गर्नको लागि स्पष्ट कार्ययोजना बनाई पिपिआर खोप अभियान सञ्चालन गर्न लागिएको छ।

२. उद्देश्यहरु

- (१) खोप अभियान सञ्चालन गरी पिपिआर रोग नियन्त्रण गर्ने ।
- (२) प्रदेश भरी पिपिआर रोग न्यूनिकरणका लागि जनचेतना फैलाउने ।

३) भेडा बाखापालनमा असल अभ्यासलाई प्रभावकारी ढङ्गबाट अवलम्बन गराउन सहयोग पुऱ्याउने।

३. बागमती प्रदेशमा भेडा बाखाको तथ्याङ्क

क्र सं	जिल्ला	स्थानीय तह	संख्या		मासुको उपलब्धता (मेट)	
			बाखा	भेडा	बाखा	भेडा
१.	दोलखा	९	१९१,१७५	११,३१०	१,०५१	४३
२.	सिन्धुपाल्चोक	१२	२२३,६६५	९,७७१	१,२३०	३७
३.	रामेछाप	८	२९३,११४	१,०९३	१,७८६	६
४.	सिन्धुली	९	३२५,९५५	१५९	३,२०७	१
५.	काभ्रे	१३	३०९,५५८	३,९०७	२९८९	१५७.३
६.	भक्तपुर	४	५०,७०९	१,९४९	४३७.१	९.५
७.	ललितपुर	६	७८,३४७	२,१२७	४३१.२	९.३
८.	काठमाडौं	११	७२,२११	१,८५९	५७३.४	१२.४
९.	रसुवा	५	३५,९९७	२,३८७	१८९.०	९
१०.	नुवाकोट	१२	२३३,७३१	५३०	१,२४०	२
११.	घादिंग	१३	२२८,६७८	९,९१०	१,२०४	३७
१२.	मकवानपुर	१०	३२०,४५६	२,५९३	१,६४५	१०
१३.	चितवन	७	३१३,६२९	३,८२५	१,४५४	११
	जम्मा	११९	२,६७७,२२५	५१,४२०	१७,४३६.७	३४४.५

Source: Annual Progress Report FY 2079/80, Ministry of Agriculture and Livestock Development, Bagmati Province

४. संघीय सशर्त मार्फत प्राप्त खोप र खोप उपलब्धताको अवस्था

क्र सं	जिल्ला	स्थानीय तह	संख्या		खोप	
			वाखा	भेडा	खोपको मात्रा	उपलब्धता (%)
१.	दोलखा	९	१९१,१७५	११,३१०	१,३२,०००	६५.९१
२.	सिन्धुपाल्चोक	१२	२२३,६६५	९,७७१	१,६३,०००	६९.८३
३.	रामेछाप	८	२९३,११४	१,०९३	१,३९,०००	४७.२५
४.	सिन्धुली	९	३२५,९५५	१५९	१,७५,०००	५३.६६
५.	काभ्रे	१३	३०९,५५८	३,९०७	१,७१,०००	५४.५५
६.	भक्तपुर	४	५०,७०९	१,९४९	१२,०००	२२.७९
७.	ललितपुर	६	७८,३४७	२,१२७	३४,०००	४२.२५
८.	काठमाडौं	११	७२,२११	१,८५९	४१,०००	५५.३५
९.	रसुवा	५	३५,९९७	२,३८७	२१,०००	५४.७१
१०.	नुवाकोट	१२	२३३,७३१	५३०	१,२७,०००	५४.२१
११.	धादिंग	१३	२२८,६७८	९,९१०	२,२८,०००	९५.५६
१२.	मकवानपुर	१०	३२०,४५६	२,५९३	२,०८,०००	१३.८६
१३.	चितवन	७	३१३,६२९	३,८२५	१,४३,०००	४५.०५
	जम्मा	११९	२,६७७,२२५	५१,४२०	१५,९४,०००	५८.४२

५. खोप अभियान सञ्चालनको लागि पूर्व तयारी

- सरोकारवालाहरूसँग समन्वय र सहजीकरण बैठक गर्ने,
- स्थानीय तहबाट खोप लगाउनु पर्ने आवश्यक भेडावाखाको तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने,
- सम्वन्धित पालिकाहरूसँग समन्वय गरी विज्ञ केन्द्रले खोप केन्द्रहरू निर्धारण गर्ने,
- खोप केन्द्रमा खोप उपलब्धताको तयारी गर्ने,
- खोप केन्द्रमा खोप सञ्चयको उचित प्रवन्ध मिलाउने,
- खोप लगाउने प्राविधिकहरूको संख्या आँकलन गर्ने र खोप लगाउने प्राविधिकको नियुक्त गर्ने,

 3

- खोप लगाउन चाहिने आवश्यक सामग्रीहरूको स्वीकृत कार्यक्रम बमोजिम खरिद गरी खोप केन्द्रलाई उपलब्ध गराउने,
- भ्याक्सिनेटरलाई पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८० बमोजिम पारिश्रमिक उपलब्ध गराउने,
- सम्बन्धित विज्ञ केन्द्रले खोप अभियानमा प्रभावकारी तथा गुणस्तरीय सेवा प्रदान भए नभएको अनुगमन तथा निरीक्षण गरी पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालयमा प्रतिवेदन पेश गर्ने,
- कार्यक्रम बारे भ्याक्सिनेटरहरू र सरोकारवालाहरूलाई अभिमुखीकरण गराउने,
- कार्यक्रम बारे विभिन्न मिडियाहरूबाट प्रचार प्रसार गर्ने,
- कार्यक्रम बारे पम्पलेट तथा पोष्टरको माध्यमबाट प्रचारप्रसार गर्ने,
- खोप अभियान मिति २०८०/११/१६ देखि २०८०/११/२२ सम्म सप्ताहव्यापी सञ्चालन गर्ने ।

६. खोप अभियान सुरु गर्ने

- प्रदेश भरी एकै समयमा खोप अभियान सुरु गर्ने,
- खोप कार्यको दैनिक तथ्याङ्क सङ्कलन सम्बन्धित पशु सेवा कार्यालयले गर्ने । सो तथ्याङ्क सङ्कलनको लागि प्रत्येक कार्यालयले फोकल पर्सन तोकी पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय मार्फत मन्त्रालयलाई जानकारी गराउने,
- खोप केन्द्रहरूको व्यवस्थापन कार्यमा सहजीकरण तथा समन्वयकारी भूमिका पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालयले गर्ने,
- अभियान कार्यक्रमको सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन कार्य कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, वागमती प्रदेश र पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालयले गर्ने ।

७. खोप कार्य तालिका

मिति	कार्य विवरण	जिम्मेवार निकाय	कैफियत
२०८० फाल्गुन १३ गते भित्र	<ul style="list-style-type: none">भ्याक्सिनेटर नियुक्तिको लागि सूचना प्रकाशन तथा भ्याक्सिनेटर छनौट।वाखा व्यवसायी महासंघ सँग खोप अभियान सम्बन्धी समन्वय बैठक गर्ने।	<ul style="list-style-type: none">सम्बन्धित स्थानीय तहको समन्वयमा सम्बन्धित पशु सेवा कार्यालयकृषि तथा पशुपन्धी विकास मन्त्रालय, वागमती प्रदेश	
२०८० फाल्गुन १५ भित्र	<ul style="list-style-type: none">भ्याक्सिनेटरको कार्य क्षेत्र तोकी नियुक्ति दिने।आवश्यकता अनुसार खोप केन्द्र तोक्ने र सोको जानकारी सम्बन्धित वडा कार्यालयलाई जानकारी सहित सहयोगको लागि अनुरोध गर्ने।२० भन्दा बढी भेडावाखा पाल्ने कृषकको पहिचान गरी सोही स्थानमा खोप लगाउन सकिने छ।पिपिआर खोप कार्ड खोप, अभियान लोगो, जिङ्गल, पम्पलेट तथा ब्रोसर लगायतका प्रसार सामग्री निर्माण	<ul style="list-style-type: none">सम्बन्धित स्थानीय तहको समन्वयमा सम्बन्धित पशु सेवा कार्यालयपशु सेवा कार्यालय	

5

<p>२०८० फाल्गुन १० देखि १५ गते सम्म</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ रेडियो एफएम पत्रपत्रिका लगायत विभिन्न मिडियाबाट प्रचार प्रसार गर्ने । ▪ खोप भण्डारण गर्ने र खोप लगाउन आवश्यक सामग्रीहरू खरिद गरी खोप केन्द्रलाई उपलब्ध गराउने । ▪ रोगको उच्च जोखिम रहेको क्षेत्र पहिचान गरी खोप लगाउनको लागि पहिलो प्राथमिकतामा राखी स्थान निर्धारण गर्ने । ▪ नपुग खोपको मात्राको आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ▪ खोप अभियान वारे सम्बन्धित स्थानीय तह र सुरक्षा निकायलाई जानकारी गराउने । 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ सम्बन्धित पशु सेवा कार्यालय, निर्देशनालय र मन्त्रालय ▪ सम्बन्धित पशु सेवा कार्यालय ▪ सम्बन्धित स्थानीय तह र पशु सेवा कार्यालय ▪ निर्देशनालय र मन्त्रालय • पशु सेवा कार्यालय 	
<p>२०८०/१०/१५</p>	<p>प्रेस ब्रिफिङ गर्ने ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ मन्त्रालय 	

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

२०८०/१०/१६	<ul style="list-style-type: none"> खोप अभियान उद्घाटन गर्ने । पशु सेवा कार्यालयले सम्बन्धित स्थानीय तह पशु सेवा शाखा वा खोप केन्द्रबाट खोप लगाएको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालयमा पठाउने । 	<ul style="list-style-type: none"> कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय बागमती प्रदेश सम्बन्धित पशु सेवा कार्यालय
२०८० चैत्र मसान्त भित्र	<ul style="list-style-type: none"> खोपको प्रभावकारिता अनुगमनको लागि सिरम सङ्कलन गरी प्रारम्भिक परीक्षणको प्रतिवेदन सम्बन्धित प्रयोगशालाले प्रदेशस्थित पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालयलाई उपलब्ध गराउने र निर्देशनालयले पशु सेवा कार्यालयले सम्बन्धित स्थानीय तहलाई जानकारी गराउने । खोप कार्यको अनुगमन तथा पृष्ठपोषण गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय बागमती प्रदेश, सम्बन्धित पशु सेवा कार्यालयहरु र केन्द्रीय पशुपन्छी रोग अन्वेषण प्रयोगशाला त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं मन्त्रालय र निर्देशनालय

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

८. तथ्याङ्क सङ्कलन तथा सार्वजनिकीकरण

- (१) खोप अभियानको तथ्याङ्क सङ्कलन तथा व्यवस्थापनको लागि सम्बन्धित पशु सेवा कार्यालयले एक जना प्राविधिक कर्मचारीलाई फोकल पर्सन तोकी सो को जानकारी निर्देशनालयलाई गराउनु पर्नेछ ।
- (२) निर्देशनालयले पशु सेवा कार्यालयहरु बाट प्राप्त खोप कार्यको तथ्याङ्क सङ्कलन र कम्पाइलेशन गरी मन्त्रालयमा प्रेषण गर्न एक जना अधिकृतलाई फोकल पर्सन तोकी सो को जानकारी मन्त्रालयमा गराउनु पर्नेछ ।
- (३) मन्त्रालयले पशुपन्छी विकास महाशाखामा कार्यरत एक जना अधिकृतलाई फोकल पर्सन तोक्ने छ ।
- (४) सम्बन्धित पशु सेवा कार्यालयको फोकल पर्सनले दैनिक खोप लगाएको तथ्याङ्क तथा सूचना खोप केन्द्र तथा सम्बन्धित स्थानीय पशु सेवा शाखाबाट सङ्कलन गरी सोही दिन वेलुकी निर्देशनालयको फोकल पर्सनलाई अनुसूची-१ को ढाँचामा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (५) निर्देशनालयको फोकल पर्सनले खोप लगाएको दिनको भोलीपल्ट विहान १०:०० बजे भित्र मन्त्रालयको फोकल पर्सनलाई अनुसूची-२ को ढाँचामा खोप लगाएको तथ्याङ्क तथा सूचना उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (६) मन्त्रालयले खोप अभियान सुरु गरेको भोली पल्टदेखि दैनिक रुपमा अघिल्लो दिनको खोप लगाएको तथ्याङ्क तथा सूचना अनुसूची-३ को ढाँचामा प्रेस नोट जारी गरी सार्वजनिक गर्नेछ ।

अनुसूची-१

पशु सेवा कार्यालयले पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निदेशनालयमा खोप कार्य सम्बन्धी विवरण पठाउने ढाँचा

क्र.स.	खोप सञ्चालन भएको स्थानीय तह		भएका पशु संख्या			खोप गरिएका पशु संख्या			कैफियत
	स्थानीय तहको नाम	वडा नं	पाठापाठी	पठेग्रा पठेग्री / छतौरा छतौरी	वयस्क जम्मा	पठेग्रा पठेग्री / छतौरा छतौरी	वयस्क जम्मा		

जम्मा:

[Handwritten Signature]

[Handwritten Mark]

[Handwritten Mark]

अनुसूची-३

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, बागमती प्रदेशले प्रदेशभर भएको पिपिआर विरुद्धको
खोप विवरण कम्पाइलेशन गर्ने ढाँचा

पि.पि.आर रोग विरुद्धको ससाहव्यापी खोप अभियान कार्यक्रम अन्तर्गत मिति गते खोप
लगाएका भेडाबाखाहरूको विवरण

क्र.सं.	जिल्ला	खोप लगाएका भेडा बाखा(संख्या)		
		बाखा	भेडा	जम्मा
१	काभ्रेपलाञ्चोक			
२	ललितपुर			
३	काठमाडौं			
४	भक्तपुर			
५	दोलखा			
६	सिन्धुपाल्चोक			
७	सिन्धुली			
८	रामेछाप			
९	मकवानपुर			
१०	चितवन			
११	नुवाकोट			
१२	रसुवा			
१३	धादिङ			
जम्मा				

बागमती प्रदेशमा मिति गते सम्म जम्मा भेडा बाखाहरूमा पिपिआर विरुद्धको
खोप लगाईएको छ।